

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

СЕКТОРИ ЕКОНОМІКИ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Під такою назвою в рамках Дванадцятих регіональних та муніципальних читань відбулась Міжнародна науково-практична конференція, присвячена проблемі синергії секторального і регіонального розвитку економіки (Тернопіль – Збараж, 26–27 жовтня 2017 року)

Організатори конференції – Міністерство освіти і науки України, Національне агентство України з питань державної служби, Тернопільський національний економічний університет, Тернопільська обласна державна адміністрація, Тернопільська обласна рада, Тернопільська міська рада, Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради, Тернопільський регіональний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, Національний заповідник “Замки Тернопілля”, Вроцлавський економічний університет (Польща); Люблінський католицький університет імені Івана Павла II (Польща); Університет економіки в Бидгощі (Польща); Опольська політехніка (Польща); Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія); Білоруський державний економічний університет (Білорусь); Пряшівський університет (Словаччина); Південночеський університет в Чеських Будейовіцах (Чехія).

В роботі конференції взяли участь керівники та службовці органів державної влади та органів місцевого самоврядування Тернопільської області, науковці НАН України, вищих навчальних закладів України та Польщі.

Метою науково-практичної конференції було визначено обґрунтування важливості врахування секторального підходу в процесі реалізації державної регіональної політики, ідентифікація сучасних тенденцій розвитку секторів економіки на різних ієрархічних рівнях національної економіки, вироблення практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективної міжсекторної взаємодії та управління розвитком секторів в процесі формування нової структури регіональної економіки в умовах активізації процесів інтеграції України до ЄС, реалізації економічної складової децентралізації, формування модернізаційної моделі регіонального розвитку з урахуванням зміни адміністративних та територіально-просторових координат.

Учасники конференції констатували, що:

– постановка проблеми для обговорення зумовлена такими причинами: активізацією процесів економічної децентралізації; зростанням уваги до аналізу економічної політики; зміною акцентів у регіональній політиці як в країнах ЄС, так і в Україні; необхідністю моніторингу реалізації нових програмних документів щодо стратегічного розвитку регіонів України. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. зорієнтована на процес формування та реалізації регіональної політики в трьох основних вимірах – секторальному (галузевому), інституційному, регіональному; а також на стимулювання

економічного розвитку регіонів, ефективне використання їх ресурсного потенціалу, формування “точок (полюсів)” економічного зростання, які б стали локомотивами економічного розвитку на відповідній території. Відповідно, стратегічним завданням секторального підходу є підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу, ефективного використання конкурентних переваг. Секторальна (галузева) складова зорієнтована на виконання цього завдання шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

– порівняльний аналіз вхідних індикаторів з індикаторами випуску в Державній стратегії регіонального розвитку (ДСРР) щодо підвищення конкурентоспроможності регіонів, а також показників-індикаторів за секторами економіки станом на 2016 р. із прогнозними значеннями року завершення ДСРР засвідчує, що суттєвих позитивних зрушень не відбулося, розвиток секторів (галузей) не забезпечив синергетичний ефект на рівні регіонів в сенсі оптимізації та диверсифікації структури їх економік, забезпечення ефективної спеціалізації з пріоритетним розвитком власного ресурсного потенціалу, скорочення диспропорцій між максимальними та мінімальними значеннями моніторингових показників;

– залишаються актуальними вже фіксовані в Державній стратегії регіонального розвитку виклики: відставання в економічному розвитку регіонів України від регіонів держав-сусідів; економічна дезінтеграція, ізоляція регіональних ринків, залежність деяких регіональних ринків від експорту; обмеженість ресурсів для розвитку; моноорієнтованість економік найбільш розвинених регіонів; технологічна розірваність регіональних економік, їх низька інноваційність і висока енергомісткість; незавершеність реформування сектору житлово-комунального господарства; скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу; посилення міграційних процесів; недостатній розвиток підприємницького середовища. До нових викликів слід віднести: “вимивання” інтелектуального потенціалу; недостатня “міжсекторна дифузія”; повільні процеси інтеграції між ВНЗ, науково-дослідними установами і виробництвом на основі кластерів; втрата промислового потенціалу на сході країни та рекреаційного – в АР Крим; небажання старопромислових районів і виробництв здійснювати диверсифікацію діяльності; збереження сформованої географії концентрації технологічних укладів; поява нових чинників структурування економіки регіонів; неузгодженість регіональної політики з політикою розвитку окремих сфер і галузей;

– диспропорції у розвитку секторів економіки в регіонах України зумовили ріст диспропорцій за валовим регіональним продуктом на 1 особу, поглиблення територіальної асиметрії за показником якості життя, збільшення рівня безробіття в регіонах, зміни в рейтингах регіонів за індикатором конкурентоспроможності та економічної безпеки, подальшу концентрацію виробництва та інфраструктури у великих містах, перетворення колишніх регіонів-локомотивів на осередки кризи. Має місце збільшення диспропорцій в секторі сільськогосподарського виробництва. Недоліком структурних змін стало зниження конкурентоспроможності деяких регіонів за показником доходів бюджетів на одну особу;

– у забезпеченні динамічного сталого розвитку регіонів важлива роль відводиться банківському сектору. Однак в умовах загострення кризових явищ участь банківської системи у розвитку економіки держави та її регіонів ще залишається недостатньою. Це зумовлено такими проблемами, що стримують розвиток банківської системи України: високий рівень залежності ресурсної бази від зовнішніх запозичень і значна частка

іноземного капіталу в структурі банківської системи України; відсутність у банках ефективних механізмів та інструментів управління активами і пасивами, ризиками, планування та стратегії розвитку; низька рентабельність активів банків через загальну низьку якість активів, високу питому вагу неприбуткових активів у загальних активах банків та невиправдано високу вартість ведення бізнесу; низький рівень банківського менеджменту та корпоративного управління;

– поглиблення кризових явищ у соціальній сфері, яке стало результатом спадних тенденцій у більшості секторів регіональної економіки, актуалізує необхідність їх усунення через імплементацію соціальної складової у розвиток цих секторів, і зокрема вирішення питань, пов'язаних із захистом соціально незахищених верств населення. При цьому важливим є врахування того, що в основі принципу соціального захисту постає не соціальне забезпечення як пасивна функція соціального захисту, а захищеність через створення відповідних умов та рівних можливостей для реалізації життєвих потреб, здібностей та творчого потенціалу кожного;

– умовою забезпечення ефективного й збалансованого функціонування секторів регіональної економіки є розвиток ринку праці – головної складової ринкової системи. Сучасний ринок праці регіонів України потребує вираженого і гнучкого регулювання з метою усунення дисбалансу між потребою економіки в робочій силі та її пропозицією. Однією з найважливіших і одночасно проблемних складових регіональних ринків праці є його молодіжний сегмент, що відображає основні тенденції розвитку регіональної економіки загалом та її соціальної сфери. Тому дослідження й аналіз проблеми молодіжного працевлаштування в умовах ринкової економіки, вироблення механізмів його регулювання з врахуванням особливостей розвитку молодіжного ринку праці вимагають особливої уваги;

– ефективний розвиток національної економіки загалом та її окремих секторів вирішальним чином залежить від масштабів впровадження новітньої техніки та технологій. Підвищення активності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов стабільності та сталого розвитку економіки, збалансування її секторальної структури. В ринковому середовищі, яке постійно змінюється, інноваційна діяльність підприємств буде здійснюватися успішно лише за умови збільшення обсягів ресурсів та їх ефективного використання. На сьогодні в Україні рівень інноваційної активності та відтворення ринкового сегмента виробництва інноваційної продукції залишається недостатнім, щоб забезпечити інноваційний прорив національної економіки. За таких умов стрижнем сучасної української моделі конкурентоспроможності секторів національної економіки має стати реалізація інноваційної моделі структурної перебудови економіки, а в подальшому – реалізація стратегії економіки знань;

– особливо актуальні в сучасній економічній, соціальній і політичній ситуації України проблеми організації взаємодії органів влади та бізнесу. Наразі все більше усвідомлюється необхідність конструктивного діалогу між бізнесом, державою і суспільством. Проте баланс інтересів між суб'єктами політики в питанні щодо відповідальності за добробут громадянина, регіонів та країни загалом поки не знайдений. Багатоаспектна система економічної взаємодії бізнесу і владних структур регіону вимагає пошуку конструктивних форм міжсекторної співпраці на цивілізованій основі. Адже влада має в своєму розпорядженні економічні, політико-правові, адміністративні, інформаційні, силові, соціальні, комунікаційні ресурси; бізнес в свою чергу – фінансові, експертні, інноваційні,

інформаційні, людські та комунікативні ресурси. Поєднання цих зусиль може мати максимальний ефект в забезпеченні збалансованого та конкурентного розвитку територій. Накопичений вітчизняний та зарубіжний досвід свідчить, що взаємодія владних і підприємницьких структур регіону може здійснюватися за такими моделями: патронату; приватизації влади; соціального партнерства.

Узагальнення результатів, отриманих в процесі роботи міжнародної науково-практичної конференції, дозволило зробити такі теоретичні висновки та практичні рекомендації:

– усунення диспропорцій у секторальній структурі економіки регіонів і приведення її у відповідність до сучасних вимог у процесі вироблення і реалізації механізмів структурного реформування має забезпечуватись через вирішення таких основних завдань, як: стимулювання диверсифікації структури економіки регіонів на основі залучення їх економічного потенціалу та орієнтації на забезпечення вимог сталого розвитку, що дасть змогу поступово розвинути види діяльності економіки постіндустріального типу; забезпечення оптимального поєднання та взаємодоповнення секторів регіональної економіки; визначення секторальних та міжсекторальних полюсів зростання з акцентом на реалізацію конкурентних переваг та активізацію і використання можливостей міжрегіонального співробітництва; формування інституційних умов розвитку секторів регіональної економіки у горизонтальній і вертикальній площині;

– надання чіткої стратегічної цілеспрямованості процесам структурування регіональної економіки має базуватись на узгодженому проведенні центральними і місцевими органами влади послідовної кластерної політики, зорієнтованої на реалізацію цілей структурного вдосконалення економіки регіонів та забезпечення структурної збалансованості національної економіки, вироблення механізмів узгодження регіональних та національних інтересів в процесі реалізації зустрічних ініціатив. В цьому контексті значна увага центральних органів виконавчої влади повинна зосереджуватись на стимулюванні створення інноваційних кластерів різних рівнів, їх взаємодії, орієнтації на вироблення інноваційних платформ вирішення проблем розвитку регіонів та ефективного залучення їх потенціалу у процеси сталого розвитку;

– в умовах, коли чинні механізми активізації регіонального розвитку (угоди щодо регіонального розвитку, механізми державно-приватного партнерства, національні проекти, тощо) виявились не достатньо ефективними або ще не розвинуті, варто звернути увагу на запуск проектів з модернізації структури економіки регіонів, використання механізмів структурної допомоги окремим секторам, контролю за цільовим використанням Державного фонду регіонального розвитку, активізації міжсекторальної взаємодії, імплементації програм структурної перебудови в стратегії розвитку регіонів і стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад, моніторингу і механізмів контролю ризиків та загроз економічній безпеці регіонів;

– в контексті формування стратегій забезпечення енергонезалежності держави та регіонів вирішення проблем сталого розвитку енергетичної галузі можливе на основі поступового переходу до повномасштабної альтернативної енергетики, яка використовує природні відновлювані джерела енергії. З огляду на це, розвиток кластера альтернативної енергетики доцільно орієнтувати на такі напрями: 1) реалізація в житловому будівництві та при модернізації ЖКГ концепції енергетично і економічно ефективного, екологічно безпечного енергопостачання на основі використання нових автономних перетворювачів

енергії поновлюваних джерел; 2) створення конкурентного ринку теплопостачання та біопалива; 3) надання податкових та митних пільг для підприємств, що виробляють енергію з альтернативних джерел; 4) спрощення процедури землевідведення під об'єкти альтернативної енергетики тощо;

– корпоративний сектор економіки розглядається як визначальний фактор економічної безпеки держави, що покликаний відігравати системоутворюючу роль в національній економіці та спонукати її до соціального, політичного та культурного розвитку. Нова модель управління корпоративним сектором повинна усунути сформовані недоліки, такі як: розпорошеність статутних капіталів акціонерних товариств; низький рівень розкриття інформації про діяльність суб'єктів корпоративного сектора та непрозорість корпоративних відносин; недостатня роль впливу фондового ринку на формування структури корпоративного сектора, невиконання функцій мобілізації фінансових ресурсів, порушення учасниками ринку цінних паперів своїх прав та обов'язків, недотримання умов продажу та розміщення цінних паперів та їх концентрації; неможливість залучення інвестиційних капіталів банків для фінансування корпоративного сектора економіки з причин існування високих кредитних ставок та жорстких вимог до кредитних ризиків; конфлікти інтересів між акціонерами та менеджерами, власниками вагомих пакетів акцій та дрібними акціонерами; неефективне управління корпоративними правами держави, недостатнє залучення місцевих органів виконавчої влади до управління корпоративними правами держави;

– в контексті забезпечення реалізації інноваційної моделі розвитку секторів національної економіки доцільним є вироблення дієвих механізмів управління інноваційними процесами: планування і прогнозування; координації та контролю інноваційної діяльності; економічного стимулювання запровадження інновацій; налагодження більш тісного співробітництва науки і виробництва; правового забезпечення управління інноваціями; розвитку державно-приватного партнерства для реалізації інноваційних проектів. Для збалансованого інноваційного розвитку секторальних складових національної економіки та економіки регіонів назріла гостра необхідність у розробці нової Національної інноваційної стратегії України як комплексного документу, який би акумулював політичні ініціативи, пропозиції наукової спільноти, бізнесу, освітян і всіх зацікавлених осіб, а також регіональні стратегії у сфері досліджень та інновацій, довгострокові програми їх реалізації з урахуванням цілей і ряду системних реформ, прописаних у “Стратегії–2020” та Угоді про асоціацію між Україною та ЄС;

– з метою збалансування розвитку секторів регіональної економіки доцільним є вироблення ефективних механізмів регулювання ринку праці загалом і розвитку сучасного ринку праці для молоді. В цьому контексті важливим є вирішення завдань, пов'язаних з: удосконаленням трудового законодавства щодо сприяння працевлаштування молоді; налагодженням тісного взаємозв'язку “ВНЗ – ринок праці”; удосконаленням діяльності служб зайнятості щодо сприяння молодіжній зайнятості; забезпеченням кращої орієнтації освітніх закладів на підготовку фахівців затребуваних спеціальностей; створенням дієвої системи професійної орієнтації незайнятого населення, в т. ч. молоді, яка закінчила навчальні заклади різних рівнів акредитації або навчається у них, зокрема шляхом професійної орієнтації населення та створення сучасної інформаційної бази, здійснення різноманітних заходів щодо популяризації робітничих професій тощо;

– для ефективного розвитку секторів економіки регіону в контексті формування конкурентноспроможного кадрового потенціалу доцільним є: забезпечення його високої якості, що потребує відповідної інвестиційної підтримки, котра сприятиме формуванню таких якісних показників людських ресурсів, як професіоналізм, освіченість, компетентність, відданість, мотивованість; ефективне функціонування системи підготовки спеціалістів з управління; володіння новітніми управлінськими технологіями; використання економічних методів управління процесом формування конкурентноспроможності кадрового потенціалу регіонів, які визначають як рівень трудової активності населення, так і якість його життя;

– в умовах сучасних тенденцій “старіння економіки” та формування нової демографічної політики держави постає необхідність формування ринку праці для літніх людей в Україні та залучення їх до раціональної зайнятості з метою забезпечення їх правової та економічної підтримки, забезпечення реалізації їх конституційних прав, а також їх мотивації до праці та залучення до активного економічного життя. Відповідно до програмних документів Європейської Комісії “Growing the European Silver Economy” (2015 р.), для України та регіонів доцільним є розвиток “срібної економіки” – економічних можливостей, що виникають внаслідок державних та споживчих витрат, пов’язаних зі старінням населення та особливими потребами населення від 50 років і старше. Новими секторами “срібної економіки” можуть стати ринки реконструкції будівельного фонду для самостійного проживання, соціальний туризм, навчання впродовж життя, створення стійких систем довгострокового догляду, підтримка працездатності, залучення соціальних інвестицій для розвитку систем та послуг соціального захисту людей літнього віку;

– забезпечення просування України на шляху системних демократичних, соціальних і правових реформ, ратифікація Україною Конвенції ООН про права інвалідів передбачає створення передумов для формування нових засад соціальної політики щодо інвалідів – “моделей інвалідності”. В цьому зв’язку доцільним є вироблення механізмів стимулювання суб’єктів господарювання різних секторів регіональної економіки до створення умов забезпечення трудової реабілітації та працевлаштування людей з інвалідністю. Серед заходів стимулювання роботодавців до трудової інклюзії осіб з інвалідністю, доцільним є їх заохочення за перевищення встановленої норми квотування робочих місць шляхом податкових та фінансово-кредитних преференцій;

– в умовах нестабільності сучасного фінансового середовища кардинально змінюються місце і роль банків, які мають змогу поєднувати діяльність на кредитному ринку та на ринку цінних паперів. У цьому контексті важливо оцінити участь банків у процесах інвестиційного кредитування реального сектору економіки в територіальному розрізі та виробити механізми її активізації з врахуванням природних, економічних, демографічних особливостей регіонів;

– щодо удосконалення ресурсного забезпечення розвитку наукової та технічної діяльності, інформаційних та телекомунікаційних послуг, малого та середнього бізнесу, а також реалізації різних соціальних проектів в регіонах доцільним є ширше використання краудфандингових платформ – механізму забезпечення взаємодії попиту на інвестиційні ресурси (представленого об’єктами інвестицій, зазвичай інноваційні ідеї/проекти) та пропозиції інвестицій з використанням можливостей Інтернет;

– для модернізації традиційних галузей економіки України та розвитку на їх основі нових перспективних напрямів діяльності доцільним є формування інноваційних кластерів, а саме: в галузі екологічно чистого автомобілебудування: “зелені” автомобілі (включаючи електромобілі, автомобілі на воді чи стисненому повітрі) та електробуси; у галузі “науки про життя” (біомедицина, біофармацевтика, онлайн-медицина); що спеціалізуються на виробництві сучасної агротехніки, а також екологічно чистої аграрної продукції (без ГМО), яка відповідає міжнародним стандартам якості;

– **з метою вирішення проблеми** продовольчої безпеки доцільною є активна підтримка державою галузі тваринництва, зокрема: державна підтримка селекційно-племінної роботи; розповсюдження сучасних технологій годування й утримання худоби через державні регіональні тваринницькі центри передових технологій; запровадження внутрішньогалузевого розподілу праці через стимулюючі заходи (систему критеріїв для отримання дотацій і пільг); підвищення кваліфікації шляхом навчання та перепідготовки фермерів за напрямками використання енергозберігаючих високоефективних технологій; розширення доступу сільгоспвиробників на ринки споживання й переробки їхньої продукції; підвищення результативності дотацій сільгоспвиробникам шляхом надання їм адресного характеру;

– щодо підтримки кластерної політики у сфері природогосподарювання з боку держави доцільним є вибір для того чи іншого напрямку кластеризації одного з чотирьох типів такої підтримки: каталітичний (державна сприяє контактам зацікавлених сторін, наприклад бізнесу і науки, та частково фінансує проекти); підтримуючий (інвестиції в регіональну інфраструктуру, тренінги та маркетинг); директивний (державна здійснює кластерну респеціалізацію регіонів); інтервенціоністський (державна бере на себе відповідальність за розвиток кластерів, субсидує їх, займається законодавчим регулюванням та контролює учасників кластеру);

– для сталого розвитку в'їзного туризму необхідною є координація дій органів державної влади на макро-, мезо- і мікрорівнях. Це зумовлено неузгодженістю заходів між різними рівнями прийняття рішень при реалізації ними спільної мети внаслідок невтручання або перевищення своїх повноважень. Завдяки плануванню, координації та організації процесу взаємодії суб'єктів ринку буде здійснюватись комбінований вплив їхніх заходів маркетингу на ринок туристичних послуг;

– для державних органів управління туризмом доцільною є оцінка конкурентоспроможності туристичної дестинації, яку можуть використовувати під час розробки стратегії розвитку дестинації, виявленні “вузьких” місць для розвитку туризму, у розробці проектів розвитку туризму в даній дестинації з метою включення їх в план фінансування об'єктів у рамках виконання програм територіального розвитку;

– з метою трансформації економіки на національному і регіональному рівнях України доцільним є створення і підтримка креативних індустрій – галузей економіки, які ґрунтуються на індивідуальній творчості, майстерності і таланті, що мають потенціал для створення доданої вартості і нових робочих місць шляхом генерування, виробництва та експлуатації продуктів інтелектуальної власності;

– реалізація реформи місцевого самоврядування, спрямованої на розвиток самодостатніх територіальних громад та регіонів, вирішення проблем підтримки, підвищення конкурентоспроможності та успішності об'єднаних територіальних громад (ОТГ) актуалізують питання якості перспективних планів, за якими відбувається об'єднання

ОТГ; недопущення формального підходу до розробки стратегій соціально-економічного розвитку ОТГ; професійної підготовки кадрового складу ОТГ; інвестиційної політики та кваліфікованої підготовки проектів на отримання субвенцій від Державного фонду регіонального розвитку на розвиток інфраструктури та участі у міжнародних проектах та програмах;

– на рівні органів місцевого самоврядування за участю незалежних експертів, бізнесу та громади важливо розробити і затвердити стратегії економічного розвитку, обов'язковим компонентом яких має бути “залучення інвестицій”. В умовах глобальної конкуренції територіальні громади повинні активно займатись територіальним маркетингом. Для цього треба створювати і розвивати інвестиційний продукт, цікавий для інвестора – придатні земельні ділянки, профайл території, інвестиційний паспорт, підготовлений алгоритм дозвільних процедур, центр із роботи з інвестором, позитивно налаштована громада, якісні комунальні послуги, дороги, брендові продукти, інші ресурси, що позиціонують територію, формують певний імідж про неї та є предметом для участі у конкуренції за інвестиції на міжнародних ринках;

– для більш якісного змісту діяльності органів місцевого самоврядування доцільним є впровадження нових інноваційних інструментів місцевого і регіонального розвитку, а саме: міжмуніципальне співробітництво; впровадження стандартів якості в діяльність органів місцевого самоврядування; транскордонне співробітництво; розвиток партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні; нові технології в муніципальному менеджменті, розвиток людського потенціалу на службі в органах місцевого самоврядування тощо;

– інституціоналізація муніципально-приватного партнерства як окремої форми державного-приватного партнерства в різноманітних секторах регіональної економіки, і передусім у курортно-рекреаційній сфері повинна враховувати еволюційні тенденції зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування, вплив курортного мультиплікатора на формування доходів, зайнятості населення, відтворення людського капіталу, що в контексті децентралізації державної влади дасть змогу більш повного врахування проблем сталого розвитку курортів, сприятиме конструктивному розв'язуванню протиріч інституційного характеру з приводу освоєння курортно-рекреаційного простору, формуванню і використанню фінансових ресурсів учасників партнерства на якісно новій основі публічного управління й адміністрування;

– в рамках підвищення ефективності територіального управління, розвитку форм та інструментарію взаємодії органів місцевого самоврядування з приватним сектором в питаннях розв'язання територіальних проблем та впровадження інвестиційних і розвиткових проектів в територіальних громадах доцільним є запровадження в діяльність органів місцевого самоврядування елементів лінкіджу як інструменту узгодження дій всіх зацікавлених сторін на засадах консенсусу, поєднання інтересів, співробітництва, координації діяльності та взаємної довіри. При розробленні та реалізації проектів і програм для забезпечення територіального розвитку необхідно поєднувати різноманітні методи інтерактивної взаємодії (управлінської, експертної, консультаційної, співучасті), через реалізацію п'ятирівневої комунікативної системи, яка включає: 1) розповсюдження максимально повної інформації щодо пріоритетів та напрямів територіального розвитку об'єднаної громади та кожного окремого населеного пункту; 2) проведення консультацій,

семінарів, круглих столів, дискусій та нарад зі всіма зацікавленими сторонами, передусім підприємницьким сектором, громадськими організаціями, територіальними громадами, науковими установами щодо їх участі у суспільних проектах; 3) організацію співробітництва та залучення зацікавлених учасників до вироблення бачення, місії та спільних цінностей щодо територіального розвитку; 4) забезпечення рівноцінних партнерських відносин у процесі реалізації проектів територіального розвитку та узгодження інтересів; 5) надання необхідних повноважень щодо прийняття та оцінки відповідних рішень, моніторингу ефективності реалізації проектів;

– для ефективного розвитку міста доцільно застосовувати інтегровані підходи, орієнтовані на Ляйпцизьку хартію 2007 р., яка визначає основні риси інтегрованого міського розвитку, де важливим інструментом практичної реалізації визначених у Хартії принципів є інтегровані концепції розвитку міст, а саме конкретна програма дій, яка, виходячи з загальних цілей розвитку міста, враховує планування всіх адміністративних рівнів, а також інтереси громадськості та підприємців і співвідносить їх із просторовим розвитком;

– в умовах зміни парадигми публічного управління особливої ваги набуває проблема впровадження комунікативних стратегій розвитку взаємодії громадськості, влади та бізнесу, що формуються на технологічних засадах новітніх інформаційних продуктів та мереж. Першочерговими завданнями в оцінюванні ефективності комунікативних стратегій розвитку взаємодії органів державного управління з громадськістю та бізнесом в застосуванні індикаторів сталого розвитку на регіональному рівні повинні стати: включення громадської проблематики до пріоритетів економічного розвитку територій; створення цілісної системи реалізації спільних заходів місцевих органів влади та інститутів громадянського суспільства регіону; реформування функцій управлінських структур, відповідальних за взаємодію із інститутами громадянського суспільства регіону; реформування консультативно-дорадчих механізмів; вироблення прозорих механізмів підтримки (зокрема фінансової) місцевими органами влади діяльності суб'єктів громадянського суспільства у процесі реалізації соціально-значущих проектів та місцевих ініціатив;

– модернізація співпраці секторів з владними структурами має здійснюватися за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій шляхом реінжинірингу існуючих та проектування оновлених адміністративних процесів в органах влади, оптимізованих з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на електронну взаємодію та спільну роботу, відкритість та прозорість для громадян. Напрямами модернізації повинні бути: розвиток електронної взаємодії; розвиток електронного документообігу; електронне урядування базовими галузями та підтримка пріоритетних реформ;

– для посилення ролі громадського сектору в реалізації публічної політики необхідно в реалізації комунікаційної політики органам місцевої влади дотримуватися таких підходів: передбачити можливі механізми залучення громадян на всіх етапах врядування на рівні регіону (обговорення, спостереження, функціональні огляди, опитування, спільні дискусії, дебати, он-лайн кафе, стіна з графіті, волонтерство); забезпечити прозорість процесів прийняття рішень шляхом: представлення результатів адміністративного аудиту для публічного обговорення; широкого розповсюдження інформації про заходи з тим, щоб

громадяни могли брати в них участь; надання доступу до інформації, зокрема до відповідних документів з питань прийнятих політичних рішень та бюджетів; надання громадянам відгуків про результати прийнятих рішень;

– для забезпечення реформування сфери публічних послуг доцільним є: відмовитись від практики надання господарських послуг органами влади та не створювати недобросовісну конкуренцію з боку публічного сектору приватним структурам; в частині надання адміністративних (тобто владних) послуг – впорядкувати плату за надання цих послуг у формі адміністративного збору; щодо кожної адміністративної послуги визначатись (на основі розрахунку) у питанні оптимального суб'єкта надання послуги (це має бути орган влади, або публічна установа чи підприємство, або недержавний суб'єкт); на перше місце поставити якість надання адміністративних послуг, а не їх дохідність для бюджету.

Інформацію, аналітичні висновки та рекомендації підготували:

М. М. Шкільняк, д. е. н., професор, Заслужений економіст України,

А. Ф. Мельник, д. е. н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України,

Т. Л. Желюк, д. е. н., професор,

О. П. Дудкіна, к. е. н., доцент,

Л. Б. Круп'як, к. е. н., доцент,

А. Ю. Васіна, к. е. н., доцент.